

ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤမုၢ်န့ၢ်

NFOCUS တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤ ခိး(ဒ်) နီၣ်ဂံၢ်သ့ၣ်တဖၣ်

ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အနံၤ 9245

TBI ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤအမုၢ်န့ၢ် 3336

တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤအခိပညီ

ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤအမုၢ်န့ၢ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤစၢၤလၢ ပုၤလၢအဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤတဖၣ်အဂီၢ် လၢ HCBS ပုၤညးကွံာ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဖၣ် ပုၤနီၢ်ခိက့ၢ်ဂီၤတဂ့ၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢအမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်ဒီးပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ (AD) ဒီး (TBI) တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၢ် ဟ့ၣ်အခွဲးလၢ တၢ်ရဲလိာ်မုၢ်လိာ်လၢ အဘိထီၣ်, ဒီး တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲ ပုၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ ဟံၣ်အချၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤဝဲအံၤ န့ၣ် တီၢ်ဟံၣ်လၢ:

- A. ဟ့ၣ်ထီၣ် တၢ်ရဲလိာ်မုၢ်လိာ် န့ၣ်လီၤ.
- B. ကံထီၣ်တၢ်မၤစၢၤ ဖဲ တၢ်သးထီၣ် တၢ်အိၣ်ဆိး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဆူ အဂၢၤန့ၣ်လီၤ.
- C. ဟ့ၣ်ထီၣ် တၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤ ခိၣ်ဃၢၤဝဲးတရံး ဖဲ ညီန့ၣ် ပုၤအံးထွဲကွၢ်ထွဲ မၤတၢ်မၤအကတီၢ် မ့တမ့ၢ် မ့ၢ်တဒီးန့ၢ် တၢ်မၤစၢၤကျဲအဂၢၤ အခါန့ၣ်လီၤ.
- D. ဟ့ၣ်လီၤ တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလၢ တၢ်ဒီးန့ၢ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤ အါမံအါမိ ဖဲ တၢ်ဂဲၤလိာ်တၢ်ကျဲ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်မၤစၢၤ တၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်

- A. ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤအမုၢ်န့ၢ် အတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်ကဘၣ်ပၢ်ဖျါအိၣ်ဖဲတၢ်သမံသမိးပုၤဆါအတၢ်လိာ်ဘၣ်အဆၢကတီၢ်ဒီးကဘၣ်ပၢ်ဃုာ်ဝဲဒီးနီၢ်ကစၢ်-တၢ်ဘၣ်သး (PCP) person-centered plan အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- B. ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ မုၢ်န့ၢ်န့ၣ် ဟ့ၣ်ထီၣ် ပုၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ် လၢ အချၢအစ့ၤကတၢၢ် လွံၢ်န့ၣ်ရံၣ်, ဘၣ်ဆၣ် စ့ၤန့ၣ် တနံၤ 24 န့ၣ်ရံၣ် န့ၣ်လီၤ.
 - 1. ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၢ် သ့ဟ့ၣ်ထီၣ် တနံၤန့ၣ် စ့ၤန့ၣ် လွံၢ်န့ၣ်ရံၣ် ဖဲ ပုၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ ကဘၣ်ဟးထီၣ် ဒီဖျါလၢ ဂ့ၢ်ဂီၤအူ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆူးတၢ်ဆါ အဃိန့ၣ်လီၤ.
- C. အါန့ၢ်အန့ၢ်လၢ PCP, ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဖိ ကဘၣ်မၤလီၤတံၢ် လၢ အအိၣ်ဒီး ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၢ်လၢ အပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲလၢ ပုၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ တဂၤစုာ်စုာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တီၢ်ကျဲလၢ အကွဲးလီၤတၢ်န့ၣ် ကဘၣ်:
 - 1. ဟံၣ်ဃုာ် တၢ်ဆၢတံာ်အလီၢ်လၢ အလိၣ်ဘၣ် ဒီး တၢ်ဆုၤလီၤ တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၢ်;

2. ဟ်ဃုာ်မၤသကိးတၢ် ဃုာ်ဒီး ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိဒီး ပုၤဂဲၤလိာ် တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤ;
 3. ဟ်ဃုာ် ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ တၢ်အဂံၢ်အဘါ, တၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်, ဒီး တၢ်စံးဆၢတဖၣ်လၢအသးလီၤတၢ် လၢအဝဲသ့ၣ် ဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီး ပုၤဒိၣ်တုာ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်နံၤ အသိးန့ၣ်တက့ၢ်;
 4. ဟ်ဖျါထီၣ် ပုၤဒိၣ်တုာ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်နံၤ တၢ်အက့ၢ်အခီသ့ၣ်တဖၣ် လၢ ကဘၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ် အဂီၢ်;
 5. ဟ်ဃုာ်ဒီး စရိလၢ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ ကသံၣ်ကသီ ဒီး တၢ်ကူစါယါဘျါသ့ၣ်တဖၣ်, ဂ့ၢ်ဂီၤအူ တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါ, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါ, တၢ်အိၣ်တၢ်အီ တၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ဟ်ဖျါထီၣ် ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ဟ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဖဲ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်အုၣ်သးတမံမံၤလၢ တၢ်ကူစါယါဘျါလီၤဆီသ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ;
 6. ကွၢ်ကဒါက့ၤ ဒီး ဘျီဘၣ်ကဒါက့ၤ ခိဖျါလၢ ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဖိ ပုၤမၤတၢ်ဖိ လၢအကြးန့ၢ်ဘၣ်အသိး, ဘၣ်ဆၣ် အစ့ၤကတၢၢ် နံၣ်တတဲ; ဒီး
 7. အိၣ်ဒီး တၢ်မၤသထီၣ်လၢ အတီၢ်ထီၣ်တၢ်ဆူ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤ ပုၤဂဲၤလိာ်တၢ်န့ၢ်လီၤ.
- D. ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဖိ ကဘၣ်ဟ့ၣ် အခဲးအယာ် မ့တမ့ၢ် မၤန့ၢ်အန့ၢ် ခိဖျါ တၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤ ဃုာ်ဒီး တၢ်ကရၢကရိ ခၢၣ်စးကရၢသ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် ပုၤတဂၤ ပုၤဒိၣ်တုာ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်နံၤ အက့ၢ်အခီ တခါလၢလၢ တၢ်ဝဲန့ၣ် ကဘၣ်ဘၣ်လိာ်အသးလၢ တၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ် ဖဲ PCP အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- E. တၢ်အက့ၢ်အခီသ့ၣ်တဖၣ် ဟ်ဖျါလၢလၢန့ၣ် လိာ်ဘၣ်လၢ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိခဲလၢာ် ဘၣ်ဃးဒီး ပုၤဒိၣ်တုာ်ခိၣ်ပဲၤ မုၢ်နံၤ လၢအတၢ်ဟ်ဖျါလီၤဆီ အိၣ်တအိၣ်ဖဲ PCP အပူၤန့ၣ်လီၤ:
1. နီၢ်ကစၢ် တၢ်ကွၢ်ထွဲ တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤ ဟ့ၣ်ထီၣ် ခိဖျါ ပုၤမၤတၢ်ဖိ ဒီး ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ် ခိဖျါလၢ သရၣ်မ့ၢ်ကွၢ်ပုၤဆါ လၢအိၣ်ဒီး လိာ်တၢ်ပျဲ လၢကဘၣ်မၤဖျါစံးဆၢ တၢ်ဟ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဖဲကိးမုၢ်နံၤ တၢ်အိၣ်မူတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် (ADL) န့ၣ်လီၤ.
 2. တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ဆၢတဲာ် ဒီး တၢ်ကွၢ်ထွဲပုၤဆါ, ဟ်ဃုာ်ဒီး;

- a. ဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ အလၢအပျဲၤ ဖဲ ကသံၣ်ကသီ ဒီး နီၢ်ကစၢ် တၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဃးဒီး ပှၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ;
- b. ကွၢ်ထွဲတၢ် ဒီး တၢ်တီၢ်ထီၣ် တၢ်ဆိတလဲသ့ၣ်တဖၣ် လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိ, ကသံၣ်သရၢ, ဒီး ပှၤဂဲၤလိာ် တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ;
- c. ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ဃးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီး တဲသကိးဒီးနဲၣ်ကျဲး;
- d. တၢ်အိးထွဲကွၢ်ထွဲ ပှၤဆါလၢ သ့ဖဲးသ့မၤ; ဒီး
- e. တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤလၢ ကသံၣ်ကသီသ့ၣ်တဖၣ်, ခီဖျိလၢ ပှၤမၤတၢ်ဖိ မ့တမ့ၢ် ပှၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ.

F. တၢ်အိၣ်တၢ်အိ တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ ဟံၣ်ဃုာ်ဒီး တၢ်ကတဲာ်ကတီၤသး ဒီးတၢ်ဒုးအိၣ်ဒုးအိ တၢ်အိၣ်တၢ်အိ လၢ အစ့ၤကတၢ် တနံၣ်တဘျီ.

- 1. တၢ်အိၣ် မံၣ်န့ၤ သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်တိာ်ကျဲး ခီဖျိ ပှၤမၤတၢ်ဖိ မ့တမ့ၢ် ပှၤတဂၤလၢ အမၤ လံာ်အၢၣ်လီၤအိၤလီၤ လၢ အိၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ် ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်အိၣ်တၢ်အိလၢအဂံၢ်အဘါအိၣ် န့ၢ်လီၤ.
 - a. ဖဲ ပှၤလၢ အသ့ပၤဆှၢ တၢ်အိၣ်တၢ်အိဂံၢ်ဘါ မ့တဂၢ်ကျဲၤ ခီဖျိပှၤမၤတၢ်ဖိ န့ၢ်, ပှၤမၤတၢ်ဖိ ကဘၣ်အိၣ်ဒီး မူဒါလၢ တၢ်အိၣ်တၢ်အိ တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.
- 2. ပှၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိတဖၣ် လၢအဟဲထီၣ် တၢ်အိၣ်တၢ်အိအဆၢကတီၢ် န့ၢ် ကဘၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ် မ့ၢ်ထူၣ်တၢ်အိၣ် န့ၢ်လီၤ.
 - a. တၢ်အိၣ်တၢ်အိဝဲအံၤ ကဘၣ်ဟံၣ်ဃုာ် အစ့ၤကတၢ် သၢပူၤ-တပူၤ ဘၣ်ဃးဒီး ကိးမုၢ်နံၤ တၢ်အိၣ်တၢ်အိ လိာ်ဘၣ်လၢ ပှၤဒိၣ်တုာ်ခိၣ်ပျဲၤ သ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်လီၤ.
- 3. ပှၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ လၢ အဟဲထီၣ်ဒီနံၣ်အဂီၢ်န့ၢ် ကဘၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ် ဃုာ်ဒီး ကိၣ် ခံမံၤ ကိးမုၢ်နံၤ တၢ်န့ၢ် ကဘၣ်မ့ၢ် တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ဟံၣ်ပနီၣ် အသးလၢ အဟံၣ်ဒီး အံၤသ့ၣ်ဆၢ, အံၤသ့ၣ်, ဒီး ကိၣ်လဲးစထရီ တၢ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, လၢကြၢးဘၣ်အသိးန့ၢ်လီၤ.
- 4. တၢ်အိၣ်တၢ်အိ လီၤဆိသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်လၢ ပှၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိတဂၤ တၢ်တိာ်ကျဲးန့ၢ်လီၤ.

G. တၢ်အက့အခါသ့ၣ်တဖၣ် ဟံၣ်ဖျါလၢလၢာ်န့ၢ် ကဘၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ပှၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ ဒ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်လီၤဆိ ဖဲ PCP အခါန့ၢ်လီၤ:

- 1. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ တၢ်ကူစါယါဘျါ, ဟံၣ်ဃုာ်ဒီး တၢ်ရဲၣ်လိာ်မုၢ်လိာ် ဒီး တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အကဲထီၣ် တၢ်မၤမုၢ်သး.
 - a. ဝဲၤလီၢ် ပှၤမၤတၢ်ဖိ ကဘၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ် ပှၤတဂၤ ဒီး ကရူၢ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် န့ၢ်လီၤ.
 - b. တၢ်အသူးအသ့ၣ်, တၢ်သးစဲသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီး တၢ်ကူစါယါဘျါတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဃးဒီး ပှၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိတဂၤ န့ၢ် ကဘၣ်ကွၢ်ဆိကမိၣ်ထံဆး ဖဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်န့ၢ်လီၤ.
- 2. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကမၤလီၤတံာ် ပှၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဖိ တၢ်ဟ့ၣ်အခွဲးလၢ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိး ကဘၣ်အသးလၢ ပှၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ တၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီး တၢ်သးစဲတဖၣ်, ဒုးဒုထီၣ်အသး လၢကဟံၣ်ဃုာ်မၤသကိး အဂီၢ် ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ၤ ဂ့ၤလိာ်အိၤသ့န့ၢ်လီၤ

H. ဖဲပုန့်လီမေသကိးတဖ်ဖိ မုဒီးန့ၣ် ကို တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤသ့ၣ်တဖ်န့ၣ်, ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၣ်န့ၣ် တသ့ဟ့ၣ်အခွဲးလၢ တၢ်ဆၢတဲာ်န့ၣ်ရံၣ်ဖဲ ကိုကီၢ်ရံၣ် မုၢ်န့ၣ် ဒီး တၢ်ဟဲထီၣ် အဆၢကတီၢ်ညီန့ၣ် လၢ ပုၤန့ၣ်လီမေသကိးတဖ်ဖိအဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်.

- 1. တၢ်ပၢ်ပနီၣ်အံၤ လၢ ပုၤက့ၢ်ဂီၤတဂ့ၤကူၣ်သ့အလံာ်န့ၣ်ဒိ (IDEA) အပူၤပၢ်ဃုာ်ဝဲကမ့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤခဲလၢာ်လၢ အိၣ်ဖဲ အဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤအီၤလၢစ့မိၢ်ပုၤအဖီလၢာ် တဖ်န့ၣ် ပၢ်ဝဲလီၤ.

I. တၢ်ဝံစိာ်တီဆၢန့ၣ် တဟ်ဃုာ်လၢ ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၣ်ဘၣ်.
J. နီၢ်ခိၣ်ကစၢ်, တၢ်ဖိးတၢ်မၤလီၤ, ဒီး တၢ်ကတီၢ်/ ကျိၣ် တၢ်ကူၣ်စၢၤတဖ်န့ၣ် တဟ်ဃုာ် ဖဲ ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၣ်န့ၣ်ဘၣ်.

K. တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤလၢအဟဲလၢ တၢ်စူးကွံာ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အပူၤန့ၣ် ဟ်ပနီၣ်အသးလၢ ကဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်လၢ Medicaid ကီၢ်ရံၣ် တၢ်တိာ်ကျဲ တဟ့ၣ်န့ၣ်အီၤဘၣ်တဖ်အဂီၢ်, ဟ်ဃုာ်ဒီး တၢ်ကွၢ်သမံသမိးတၢ်လၢအဆိ ဒီး တၢ်ဃုာ်ထံၣ်တၢ်ဆါ ဒီး တၢ်ကူၣ်စၢၤတဖ်, (EPSDT), ဘၣ်ဆၣ် ကဘၣ်ဘၣ်အသးလၢ တၢ်ညီကွံာ်တၢ်ခွဲးတၢ်တိာ်ဟ် လၢ ဟးဆွဲး တၢ်ဟ်ဖျိာ် တၢ်ကရၢကရိ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

L. တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤသ့ၣ်တဖ်လၢ အသ့ဒီသဒါလၢ Medicaid ကီၢ်ရံၣ်တၢ်တိာ်ကျဲ အဖီလၢန့ၣ် ကြၢးမၤကတဲာ်ကတီၢ်န့ၣ်အီၤ လၢတၢ်ညီကွံာ်တၢ်ခွဲး ပုၤန့ၣ်လီမေသကိးတဖ်ဖိတဖ် လၢ သးအနံၣ် 21နံၣ် အဖီလၢ ဒ် တၢ်လိာ်ဘၣ်လၢ EPSDTအဖီလၢ အသိးန့ၣ်လီၤ.

ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတဖ်ဖိ တၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖ်

- A. တၢ်ညီကွံာ်တၢ်ခွဲးတၢ်တိစၢၤမၤစၢၤတဖ် ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတဖ်ဖိ ခဲလၢာ်န့ၣ် ကဘၣ်မ့ၢ် Medicaid ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတဖ်ဖိန့ၣ်လီၤ.
- B. ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတဖ်ဖိတဖ် ကဘၣ်မၤဝဲ DHHS-လၢအမၤန့ၢ်အခွဲး TBI တၢ်သိာ်လိ တချုးလၢ တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ် TBI ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ မုၢ်န့ၣ်လီၤ.
- C. ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၣ်န့ၣ် သ့ဟ့ၣ်ထီၣ် ထဲဒၣ် ခၢၣ်စးကရၢလၢ အအိၣ်ဒီး လံာ်တၢ်ပျဲလၢ ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၣ် ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတဖ်ဖိ အသိးန့ၣ်လီၤ.
- D. ဘူးတၢ်မ့တမ့ၢ်ပုၤက့ၢ်ထွဲတၢ်န့ၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်ပုၤမၤတဖ်ဖိ မ့တမ့ၢ် တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအကစၢ်လၢအအိၣ်ဒီး လံာ်တၢ်ပျဲလၢ ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၣ် ခၢၣ်စးကရၢ ဒ်သိးကမၤတၢ်မၤစၢၤ ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၣ် ခၢၣ်စးကရၢန့ၣ်လီၤ.
- E. ခၢၣ်စးကရၢတခါစုာ်စုာ်န့ၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲ

1. ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢဘၣ်တၢ်ယုတၢ်အိၤဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢအတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, အတၢ်လဲၤခီဖျိ, ဒီးအတၢ်ဒူးန့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်
2. ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်မၤလိလၢပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲအပတီၢ်ဒီး ဒ်သိးပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် အအိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ
3. ကဘၣ်အၢၣ်လီၤမၤဝဲ တၢ်မၤလိအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲလၢ DHHS တဖၣ်န့ၣ်လီၤ; ဒီး
4. မၤလိတၢ်တၢ်သ့မၤန့ၣ်အလၢအပဲၤ ဒီး တၢ်ဖိးတၢ်မၤအကံၢ်အစီ.

F. တၢ်ဖိတၢ်လံၤ တၢ်ပၢ်ပနီၣ်အပတီၢ်: ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၣ် တၢ်ဖိတၢ်လံၤခဲလၢၣ်န့ၣ် ကဘၣ်မ့ၢ် တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ ကီၢ်စဲၣ်စၢ်ဖျိ, လီၢ်ကဝီၤ, မ့ၢ်အူ, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, ဒီး တၢ်ပၢ်ပနီၣ်အပတီၢ် ဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီကွဲးယၢ်ဝဲအသိး မ့တမ့ၢ် ဒ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

1. တၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်အလီၢ်ခဲလၢၣ်န့ၣ် ကဘၣ်ပိၣ်ထွဲ တၢ်ပၢ်ပနီၣ်အပတီၢ် ဒ်တၢ်ဘျုးလၢတၢ်ပၢ်လီၤအိၤ လၢခံကတၢ် လၢတၢ်ဖိးတၢ်မၤလီၢ် ဒီး ပုၤလၢအမၤစၢၤတၢ်-အနီၢ်ကစၢ် ဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်မၤနီၣ်လၢ အစ့ၤကတၢ်တနံၣ်တဘျီန့ၣ်လီၤ.
2. ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဖိန့ၣ် အိၣ်ဒီး မူဒါလၢ ကဘၣ်လီၤတၢ် တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤတဖၣ် အဟ့ၣ်ထီၣ်ဟံၣ်ဖျိ, တၢ်ကရၢကရိ-အခိၣ်ထံး တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဝဲအံၤန့ၣ် ဟံၣ်ယုာ်ဒီး တၢ်အိၣ်ဖျိ ခံးဖိ ဒီး တၢ်ပၢ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဟံၣ်ဖျိလၢလၢန့ၣ်လီၤ:

a. ကလံၤကဟ့ၣ် ဒီး အဒိး:

- i. တၢ်ပိးတၢ်လီၤန့ၣ် ကဘၣ်မ့ၢ် တၢ်တုၤဖျိထီၣ် တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၤဂီၤ လၢကမၤဘၣ်လိာ် တၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ပုၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ;
- ii. ဟံၣ်ပိးလီၤ ဒီး တၢ်အပိးအလီၤ သူအိၤ ခီဖျိ ပုၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ န့ၣ် ကဘၣ်အိၣ် အလၢအပဲၤန့ၣ်လီၤ;
- iii. တၢ်ဟးလီၢ်န့ၣ် ကဘၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်မၤတၢ်တုၤဒီး သ့န့ၣ်လီၤညီလၢ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲ အလီၢ်ခဲလၢၣ်; ဒီး
- iv. လီၤတဲစီန့ၣ် ကဘၣ်အိၣ်ကလီၤ ဒ်သိး ပုၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ သူအိၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

b. တၢ်အလီၢ်အကျဲ ဒီး တၢ်လီၢ်ဟိ: ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဖိ ကြးမၤလီၤတၢ် တၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢ အိၣ်ဒီး တၢ်လီၢ်ဟိ အလၢအပဲၤ လၢ ကမၤဘၣ်လိာ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤ အလၢအပဲၤ တၢ်ဟံၣ်ယုာ်အဂီၢ်:

- i. တၢ်လဲၤလိာ်အတၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သး သ့ညီညီ လၢ ကရူၢ်ဖးဒိၣ် ဒီး အဆံး အဂီၢ် ဒီး ပုၤတဂၤ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤတဖၣ်;
- ii. တၢ်ဟံၣ်ယုာ် တၢ်လီၢ်ဟိလၢ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲ ဒီး တၢ်ဖိးတၢ်မၤ တၢ်ဟ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်;
- iii. တၢ်အိၣ်ဘျးအလီၢ် တၢ်လီၢ်အလၢအပဲၤလၢ တၢ်ကူၤစါယါဘျီအဂီၢ် ဒီးတၢ်လီၢ်လၢ ဆၢတံၢ်အသး ဒ်သိးကဟ့ၣ် အခွဲး ပုၤတဂၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီး ဟံၣ်ယုာ်လီၤဆီ လၢ ပုၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ လၢအကဲထီၣ် တၢ်ဆူးတၢ်ဆါအဂီၢ်;
- iv. စီၢ်နီၤခိၣ် ဒီး တၢ်ဆူၣ်နီၤလီၢ် အလၢအပဲၤလၢ ကအိၣ်မ့ၢ် အဂီၢ်;
- v. တၢ်လီၢ်လၢ အချၢ သ့ဒီးန့ၣ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် လၢတၢ်ချၢ ဒီး တၢ်န့ၣ်လီၤလၢ ပုၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိတဖၣ်; ဒီး

- vi. တၢ်လီၤအလၢအပွဲၤလၢ တၢ်ချါ တၢ်ကူတၢ်ကါသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး နီၢ်ကစၢ်တၢ်ပီးတၢ်လီၤတဖၣ် ဘၣ်ဃးဒီး ပှၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိတဖၣ် အဂီၢ်.
- c. တၢ်ပူၤဖျဲး ဒီး တၢ်ကဆဲးကဆိ ပှၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဖိ ကဘၣ် မၤလီၤတၢ်တၢ်လၢ:
 - i. တၢ်ပီးတၢ်လီၤန့ၣ် အံးက့ၤကွၢ်က့ၤတၢ် ဃုာ်ဒီး လီၢ်ကဝီၤ လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သး, ကီၢ်ရဲၣ်, ဒီး ဖဲၣ်ဒရၢၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒီး တၢ်သိၣ်တၢ်သီသ့ၣ်တဖၣ် လၢ အပူၤဖျဲးန့ၣ်လီၤ;
 - ii. ဖဲ တၢ်အိၣ်တၢ်အိ ကတဲာ်ကတီၢ်အသး လၢဝဲလီၢ်န့ၣ် တၢ်အိၣ်တၢ်အိ တၢ်ကတဲာ်ကတီၢ်အလီၢ်န့ၣ် ကဘၣ်မၤဟံာ်ထွဲလၢ ဖဲၣ်ဒရၢၣ် လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သး, ကီၢ်ရဲၣ်, ဒီး လီၢ်ကဝီၤ သဲးန့ၣ်လီၤ;
 - iii. အစ့ၤကတၢၢ် တၢ်ဟးထီၣ် အလီၢ် ခံခါလၢ အဟံာ်ဖျါထီၣ်သး ကဘၣ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ;
 - iv. ဃီသ့ၣ်တဖၣ်, ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီး လၢအပူၤ ဖုဒါခိၣ် လၢအအိၣ်ဒီးဖဲခိၣ် လၢ အတ-လီၤတလံာ် မ့တမ့ၢ် ခိၣ်ဃီဒါန့ၣ်လီၤ;
 - v. တၢ်ပီးတၢ်လီၤအံၤ တၢ်လၢအလီၤဘၣ်ယိၣ် တအိၣ်ဘၣ် (လၢအမ့ၢ် လီၤဖိပျံၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ဟံာ်လီၢ်အတကြၢးတဘၣ် ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ပီးတၢ်လီၤလၢ အသ့အိၣ် မ့ၢ်အူ) ;
 - vi. ဃီသ့ၣ်တဖၣ်, ကျဲဘိတဖၣ်, ဒီး တၢ်လုာ်ထံဒါးတဖၣ် လၢ တအိၣ်ဒီး-တၢ်တြီဃာ်န့ၣ် မၤအသး ဃုာ်ဒီး ဃီစုဖိၣ်တဖၣ် လၢ အသ့သ့န့ၣ်လီၤ; ဒီး
 - vii. တၢ်ကွဲးလီၤ တၢ်တိာ်ကျဲလၢ ဂ့ၢ်ဂီၤအူတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ ဒီး တၢ်ဝံစိာ်တီဆုၢ်အံၤ မၤနီၣ်ဖဲ ပှၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ အတၢ်အိၣ်မူ အပူၤန့ၣ်လီၤ.

G. ပှၤမၤတၢ်ဖိ တၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်:

1. တၢ်သိၣ်လိ မ့တမ့ၢ် တနံၣ် မ့တမ့ၢ် နံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အါန့ၢ်လၢ တၢ်မၤတၢ်လဲၤဒီဖျိ ဃုာ်ဒီး ပှၤဒိၣ်တုာ်ခိၣ်ပွဲၤတဖၣ် ဖဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ မ့တမ့ၢ် ကမုၢ် တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ တၢ်လီၤတၢ်ကျဲန့ၣ်လီၤ.
2. တၢ်သိၣ်လိ မ့တမ့ၢ် တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် ဘၣ်ဃးဒီး သးသ့ၣ်ကျိၤအိၣ် (CPR) ဒီး အဆိကတၢၢ် တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ
3. တၢ်သ့ၣ်မၤနီၣ်တၢ်လၢ တၢ်သ့ၣ်ကိၣ်သးဂီၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆူးတၢ်ဆါ တၢ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဖဲ ပှၤန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိခဲလၢန့ၣ်လီၤ.
4. တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် လၢ အသ့မၤန့ၢ် ကသံၣ်ကသီ ဒီး ဂ့ၢ်ဂီၤအူ တၢ်ကူတၢ်တၢ်ဖးသ့ၣ်တဖၣ်.

5. ဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကျဲ, လီၤတဲစိ နီၣ်ဂံၢ်, ဒီး တၢ်ဝံစိာ်တီဆုၤ အကျဲ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်တက့ၢ်.
 6. သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်တၢ်လၢ တၢ်ဒိသဒါအဆိလၢ တၢ်ပူၤဖျဲးအဂီၢ် လၢ တၢ်အဂ့ၢ်အပီၢ်အိၣ် ဒ်သိး ကဂဲၤလိဖဲ တၢ်တူၢ်လိာ်လၢ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိတဖၣ် ဒီး အဝဲသ့ၣ် တၢ်အသူးအသ့ၣ် တက့ၢ်.
 7. TBI ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၢ် ပုၤမၤတၢ်ဖိန့ၢ် ကဘၣ်မၤပဲၤထီၣ် DHHS TBI တၢ်သိၣ်လိအကတီၢ် မ့တမ့ၢ် DHHS-တၢ်ဟ့ၣ်အခွဲးလၢ အပတီၢ် ဒ်သိးန့ၢ်လီၤ.
 8. အစ့ၤကတၢၢ် တၢ်သိၣ်လိ တဘျီ, တၢ်ဆၢကတီၢ်-အပဲၤ ပုၤမၤတၢ်ဖိတဂၤ ကဘၣ်အိၣ်ဒီး နီၢ်ခိၣ်ကစၢ်လၢ ဝဲၤလီၢ်ခဲလၢ ဖဲ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ ဟဲထီၣ် အခါန့ၢ်လီၤ.
 9. ဝဲၤလီၢ် ကဘၣ်အံးက့ၤကွၢ်က့ၤ တၢ်ချဲးဃု လၢ တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲလီၤလီၤ ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ လၢထီၣ်ပဲၤထီၣ်အဂီၢ် ဒ်သိး ကမၤလီၤတံၢ်တၢ်လၢ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ တၢ်လိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ် အသးန့ၢ်လီၤ.
 10. ဝဲၤလီၢ်န့ၢ် ကြးဒိၣ်ထီၣ် တၢ်ကွဲးလီၤတၢ်မၤ တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တဖၣ် ဒီး တၢ်အကံၢ်အစီလၢ တၢ်သ့ဖဲသ့မၤတဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ လီၤလီၤ, ဒီး တမ့ၢ်-လီၤလီၤလၢ တၢ်ကွၢ်ထွဲန့ၢ်လီၤ.
 11. ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဖိ ကဘၣ်အိၣ်ဒီး ပုၤမၤတၢ်ဖိတဂၤလၢအကွၢ်ပုၤဆါ အမၤန့ၢ် လံာ်တၢ်ပဲ, မ့တမ့ၢ် မၤလံာ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလၢ သရၢၣ်မုၢ်ကွၢ်ပုၤဆါ လၢအမၤန့ၢ် လံာ်တၢ်ပဲ, ပုၤလၢ ကဟ့ၣ်မၤစၢၤ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ဆၢတဲာ်, တၢ်ကွၢ်ထွဲပုၤဆါ တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ အက့အခီ, ပၤဆုၤအံးက့ၤကွၢ်က့ၤ ADLs, ဒီး နီၢ်ကစၢ် တၢ်ကွၢ်ထွဲ တၢ်သိၣ်လိ အက့အခီန့ၢ်လီၤ.
- H. တၢ်ဟံၣ်ဃာ် တၢ်မၤနီၣ်: ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဖိ ကဘၣ်အံးက့ၤကွၢ်က့ၤ ပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ လံာ်မၤနီၣ်လၢ လာ်န့ၢ်လီၤ:
1. ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၢ် တၢ်တီၢ်ကျဲ; ဒီး
 2. ပုၤတဂၤ လီၤတဲစိ နီၣ်ဂံၢ် ဒ်သိး ကဆဲးကျိးဖဲ ဂ့ၢ်ဂီၤအူတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤန့ၢ်လီၤ.

အပူၤသ့ၣ်တဖၣ်

- A. တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ အဘျီန့ၢ် မ့ၢ် လံာ်န့ၢ်လံာ်လၢ အမုၢ်န့ၢ်လၢ အစ့ၤကတၢၢ် လွံၢ်န့ၢ်ရံၣ် န့ၢ်လီၤ.
- B. ဖဲပုၤန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဖိ ကဘၣ်ဟးထီၣ်လၢ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် ဒီဖျါလၢ တၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢ အတတိာ်ဟံ ဒီး အိၣ်ဒီးစ့ၤန့ၢ်လၢ လွံၢ်န့ၢ်ရံၣ်, တၢ်ဝဲအံၤန့ၢ် ကွၢ်ဆိကမိၣ်ထံဆး မုၢ်န့ၢ်အပဲၤလၢ တၢ်ဟ့ၣ်ကဒါက့ၤ တၢ်ပညိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ.
- C. DHHS မၤကဲထီၣ်တၢ် ဒီကီၢ်ညါ အယီၣ်လၢ ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အမုၢ်န့ၢ် အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.